

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗΣ ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ : 2^η ΕΝΟΤΗΤΑ (ΖΟΥΜΕ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ) & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ (ΙΝΔΙΑΝΟΣ ΣΙΑΤΛ)

ΓΛΩΣΣΑ

Αλλάζει μορφή η ελληνική οικογένεια

Από παλιά ως λαός **υπερηφανευόμασταν** για τη συνεκτικότητα της ελληνικής οικογένειας, τους ισχυρούς δεσμούς της, την περίφημη αλληλοϋποστήριξη ανάμεσα στα μέλη της. Στην Ελλάδα, τα παιδιά απολαμβάνουν της στήριξης των γονιών έως και σε προχωρημένη ηλικία και οι ηλικιωμένοι περιθάλπονται από τα παιδιά και τα εγγόνια τους σε μεγαλύτερο ποσοστό από κάθε άλλη χώρα της Ευρώπης. Σήμερα όμως, σιγά σιγά το πρότυπο αυτό ξεθωριάζει, για μια σειρά από κοινωνικο-οικονομικές αιτίες, όπως για παράδειγμα, τη συνεχή έλλειψη χρόνου, την οικονομική στενότητα, την εξασθένηση των δεσμών ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας, που δεν μένουν πια κάτω από την ίδια στέγη.

Είναι πλέον γεγονός ότι οι παραδοσιακές μορφές οικογένειας -γονείς με ένα ή δύο παιδιά, γονείς με παιδιά κι ένας ή δύο ηλικιωμένοι- «χάνουν έδαφος». Οι πολύτεκνες οικογένειες **μειώθηκαν** κατά 20%-25% την τελευταία εικοσαετία, ενώ τα μονομελή νοικοκυριά - φοιτητές, μοναχικοί ηλικιωμένοι και εργένηδες- αυξήθηκαν σχεδόν κατά 70%. Ο μεγάλος αριθμός διαζυγίων και η δημιουργία νέων οικογενειών, μέσω ενός δεύτερου γάμου, καθώς και οι μικτοί γάμοι ανάμεσα σε Έλληνες και αλλοδαπούς συνθέτουν ένα νέο για τα ελληνικά δεδομένα τοπίο. Οι δεσμοί των μελών της πυρηνικής οικογένειας θα επαναπροσδιοριστούν σε 30 ή 40 χρόνια, όταν μια ολόκληρη γενιά από μοναχοπαίδια θα κληθεί **να αναλάβει** μόνη της τη φροντίδα των ηλικιωμένων... Κι όταν κάποιες κατηγορίες συγγενών θα αρχίσουν **να εκλείπουν**, όπως συμβαίνει ήδη στην Κίνα (στη χώρα αυτή ο νόμος επιβάλλει τη γέννηση ενός μόνο παιδιού ανά οικογένεια) όπου οι λέξεις «αδελφός», «θείος» και «ξάδελφος» πέφτουν σταδιακά σε αχρηστία.

*Πηγή: <https://www.kathimerini.gr>
(ελαφρώς διασκευασμένο
για τις ανάγκες της εξέτασης)*

Παρατηρήσεις

- A.** Ποιες αλλαγές παρατηρούνται στη σύγχρονη ελληνική οικογένεια σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο;
Μονάδες 6
- B1. A)** Πώς αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
- B)** Γράψτε έναν πλαγιότιτλο για κάθε παράγραφο του κειμένου που σας έχει δοθεί.
Μονάδες 2

B2. Στα ρήματα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες σημειώστε την έγκλιση και τη σημασία της. Στη συνέχεια, να αναφέρετε το ποιόν ενέργειάς τους (μη συνοπτικό, συνοπτικό, συντελεσμένο).

Μονάδες 2

Γ. Σε ένα κείμενο 200-300 λέξεων να αναφερθείτε στους λόγους για τους οποίους η δομή της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας έχει μεταβληθεί.

Μονάδες 10

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΙΝΔΙΑΝΟΣ ΣΙΑΤΛ

Ένα παλιό μήνυμα για το σύγχρονο κόσμο

Το παρακάτω κείμενο χρονολογείται γύρω στα 1855 και αποτελεί την απάντηση του Σιάτλ, αρχηγού μιας φυλής Ινδιάνων, στον πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής Φραγκλίνο Πηρς, ο οποίος ζήτησε από τους Ινδιάνους να πουλήσουν τη γη τους στην αμερικανική κυβέρνηση. Η πρόταση αυτής της αγοραπωλησίας ήταν εντελώς ξένη στις αντιλήψεις και στον τρόπο ζωής των Ινδιάνων, ο δεσμός των οποίων με τη φύση είναι ιερός και αδιάσπαστος, όπως η αδερφική αγάπη. Ο Σιάτλ εκφράζει με περηφάνια και σεβασμό στην παράδοση τον τρόπο σκέψης της φυλής του, ο οποίος διαφέρει πλήρως από τις υλικές αξίες και τον κατακτητικό πολιτισμό των λευκών. Οι σκέψεις που διατυπώνει ο Σιάτλ απέχουν από εμάς ενάμιση σχεδόν αιώνα, είναι όμως εξαιρετικά επίκαιρες στην εποχή μας, τώρα που όλοι πλέον βιώνουμε τις ολέθριες συνέπειες από την υπερβολική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, τη μόλυνση του περιβάλλοντος και τη διαρκώς επεκτεινόμενη οικολογική καταστροφή του πλανήτη μας.

Ο μεγάλος αρχηγός στην Ουάσιγκτον μηνάει* πως θέλει να αγοράσει τη γη μας. Ο μεγάλος αρχηγός μηνάει ακόμα λόγια φιλικά και καλοθέλητα. Καλοσύνη του, γιατί ξέρομε πως αυτός λίγο τη χρειάζεται αντίστοιχα τη φιλία μας. Την προσφορά του θα τη μελετήσομε, γιατί ξέρομε πως, αν δεν το πράξομε, μπορεί ο λευκός να προφτάσει με τα όπλα και να πάρει τη γη μας.

Πώς μπορείτε να αγοράζετε ή να πουλάτε τον ουρανό - τη ζέστα της γης; Για μας μοιάζει παράξενο. Η δροσιά του αγέρα ή το άφρισμα του νερού ωστόσο δε μας ανήκουν. Πώς μπορείτε να τα αγοράσετε από μας; Κάθε μέρος της γης αυτής είναι ιερό για το λαό μου. Κάθε αστραφτερή πευκοβελόνα, κάθε αμμούδα στις ακρογιαλιές, κάθε θολούρα στο σκοτεινό δάσος, κάθε ξέφωτο και κάθε ζουζούνι που ζουζουνίζει είναι, στη μνήμη και στην πείρα του λαού μου, ιερό.

Ξέρομε πως ο λευκός δεν καταλαβαίνει τους τρόπους μας. Τα μέρη της γης, το ένα με το άλλο, δεν κάνουν γι' αυτόν διαφορά, γιατί είναι ένας ξένος που φτάνει τη νύχτα και παίρνει από τη γη όλα όσα τού χρειάζονται. Η γη δεν είναι αδερφός του, αλλά εχθρός που πρέπει να τον κατακτήσει, και αφού τον κατακτήσει, πηγαίνει παρακάτω.

Με το ταμάχι* που έχει θα καταπιεί τη γη και θα αφήσει πίσω του μια έρημο. Η όψη που παρουσιάζουν οι πολιτείες σας, κάνει κακό στα μάτια του ερυθρόδερμου. Όμως αυτό μπορεί και να συμβαίνει επειδή ο ερυθρόδερμος είναι άγριος και δεν καταλαβαίνει.

Αν αποφασίσω και δεχτώ, θα βάλω έναν όρο. Τα ζώα της γης αυτής ο λευκός θα πρέπει να τα μεταχειριστεί σαν αδέρφια του. Τι είναι ο άνθρωπος δίχως τα ζώα; Αν όλα τα ζώα φύγουν από τη μέση, ο

άνθρωπος θα πεθάνει από μεγάλη εσωτερική μοναξιά, γιατί όσα συμβαίνουν στα ζώα, τα ίδια συμβαίνουν στον άνθρωπο.

Ένα ξέρομε, που μπορεί μια μέρα ο λευκός να το ανακαλύψει: ο Θεός μας είναι ο ίδιος Θεός. Μπορεί να θαρρείτε πως Εκείνος είναι δικός σας, όπως ζητάτε να γίνει δική σας η γη μας. Αλλά δεν το δυνόσαστε.* Εκείνος είναι Θεός των ανθρώπων. Και το έλεός Του μοιρασμένο απaráλλαχτα σε ερυθρόδερμους και λευκούς. Αυτή η γη Του είναι ακριβή. Όποιος τη βλάπτει, καταφρονάει το Δημιουργό της. Θα περάσουν οι λευκοί - και μπορεί μάλιστα γρηγορότερα από άλλες φυλές. Όταν μαγαρίζεις* συνέχεια το στρώμα σου, κάποια νύχτα θα πλαντάξεις από τις μαγαρισιές σου. Όταν όλα τα βουβάλια σφαχτούν, όταν όλα τα άγρια αλόγατα μερέψουν, όταν την ιερή γωνιά του δάσους τη γιομίσει το ανθρώπινο χνότο και το θέαμα των φουντωμένων λόφων το κηλιδώσουν τα σύρματα του τηλεγράφου με το βουητό τους, τότες πού να βρεις το ρουμάνι;* Πού να βρεις τον αϊτό; Και τι σημαίνει να πεις έχε γεια στο φαρί* σου και στο κυνήγι; Σημαίνει το τέλος της ζωής και την αρχή του θανάτου.

Πουθενά δε βρίσκεται μια ήσυχη γωνιά μέσα στις πολιτείες του λευκού. Πουθενά δε βρίσκεται μια γωνιά να σταθείς να ακούσεις τα φύλλα στα δέντρα την άνοιξη ή το ψιθύρισμα που κάνουν τα ζουζούνια πεταρίζοντας. Όμως μπορεί, επειδή, καταπώς είπα, είμαι άγριος και δεν καταλαβαίνω - μπορεί μονάχα για το λόγο αυτόν ο σαματάς* να ταράζει τα αυτιά μου. Μα τι μένει από τη ζωή, όταν ένας άνθρωπος δεν μπορεί να αφουγκραστεί τη γλυκιά φωνή που βγάνει το νυχτοπούλι ή τα συνακούσματα των βατράχων ολόγυρα σε ένα βάλτο μέσα στη νυχτιά; Ο ερυθρόδερμος προτιμάει το απαλόηχο αγέρι λαγαρισμένο* από την καταμεσήμερη βροχή ή μοσχοβολημένο με το πεύκο. Του ερυθρόδερμου του είναι ακριβός ο αγέρας, γιατί όλα τα πάντα μοιράζονται την ίδια πνοή - τα ζώα, τα δέντρα, οι άνθρωποι. Ο λευκός δε φαίνεται να δίνει προσοχή στον αγέρα που ανασαίνει. Σαν ένας που χαροπολεμάει για μέρες πολλές, δεν οσμίζεται* τίποτα.

Αν ξέραμε, μπορεί να καταλαβαίναμε - αν ξέραμε τα όνειρα του λευκού, τις ελπίδες που περιγράφει στα παιδιά του τις μακριές χειμωνιάτικες νύχτες, τα οράματα που ανάφτει στο μυαλό τους, ώστε ανάλογα να δέονται για την αυριανή. Αλλά εμείς είμαστε άγριοι. Μας είναι κρυφά τα όνειρα του λευκού. Και επειδή μας είναι κρυφά, θα εξακολουθήσουμε το δρόμο μας. Αν τα συμφωνήσουμε μαζί, θα το πράξουμε, για να σιγουρέψουμε τις προστατευόμενες περιοχές που μας τάξατε. Εκεί θα ζήσουμε, μπορεί, τις μετρημένες μέρες μας καταπώς το θελήσαμε. Όταν ο στερνός ερυθρόδερμος λείπει από τη γη, και από τη μνήμη δεν απομείνει παρά ο ίσκιος από ένα σύννεφο που ταξιδεύει στον κάμπο, οι ακρογιαλιές αυτές και τα δάση θα φυλάγουν ακόμα τα πνεύματα του λαού μου - τι* αυτή τη γη την αγαπούν, όπως το βρέφος αγαπάει το χτύπο της μητρικής καρδιάς. Αν σας την πουλήσουμε τη γη μας, αγαπήστε την, καθώς την αγαπήσαμε εμείς, φροντίστε την, καθώς τη φροντίσαμε εμείς, κρατήστε ζωντανή στο λογισμό σας τη μνήμη της γης, όπως βρίσκεται τη στιγμή που την παίρνετε, και με όλη σας τη δύναμη, με όλη την τρανή μπόρεσή σας, με όλη την καρδιά σας, διατηρήστε τη για τα τέκνα σας, και αγαπήστε την, καθώς ο Θεός αγαπάει όλους μας. Ένα ξέρομε - ο Θεός σας είναι ο ίδιος Θεός. Η γη Του είναι ακριβή. Ακόμα και ο λευκός δε γίνεται να απαλλαχτεί από την κοινή μοίρα.*

μτφρ. Ζήσιμος Λορεντζάτος
Το Βήμα, 16/1/1977

- * **μηνάει:** στέλνει μήνυμα
- * **ταμάχι:** πλεονεξία
- * **δεν το δυνόσαστε:** δεν μπορείτε
- * **μαγαρίζεις:** λερώνεις
- * **ρουμάνι:** δάσος
- * **φαρί:** άλογο

- * **σαματάς:** φασαρία
- * **λαγαρισμένος:** καθαρισμένος
- * **οσμίζεται:** μυρίζει
- * **τι:** γιατί
- * **η κοινή μοίρα:** εννοεί το θάνατο

Παρατηρήσεις

A. Ποιες διαφορές αντίληψης παρουσιάζουν, σύμφωνα με το κείμενο, ο πολιτισμός των Ινδιάνων και αυτός των λευκών; Να επισημάνετε τρεις (3) και να τεκμηριώσετε την άποψή σας με στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 6

B. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα της τελευταίας παραγράφου του κειμένου «Αν σας την πουλήσουμε τη γη μας, αγαπήστε την, καθώς την αγαπήσαμε εμείς, φροντίστε την, καθώς τη φροντίσαμε εμείς... καθώς ο Θεός αγαπάει όλους μας.», να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Σε ποιο πρόσωπο βρίσκονται τα περισσότερα ρήματα; Γιατί ο Ινδιάνος κάνει αυτήν την επιλογή;

β) Σε ποια έγκλιση βρίσκονται τα ρήματα που εντοπίσατε στο προηγούμενο υποερώτημα και τι δηλώνει; Για ποιο λόγο την επέλεξε ο Ινδιάνος;

Μονάδες 6

Γ. Πώς σας κάνει να αισθάνεστε η θέση στην οποία βρέθηκαν οι Ινδιάνοι; Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την απόφασή τους να παραδώσουν τη γη τους στους λευκούς; Τι θα κάνατε αν βρισκόσασταν στη θέση τους; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 8